

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 99/2021-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Dudítša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], podnikajúceho pod obchodným menom [REDAKOVANÉ] – [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Miroslavom Katunským, advokátom, Floriánska 16, Košice, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Asan 25/2019 z 2. júla 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 21. septembra 2020 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok, ako aj rozsudok Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 S 62/2016 z 19. júna 2019 zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého rozsudku, rozsudku krajského súdu a z ďalších príloh vyplýva nasledujúci stav veci:
3. Colný úrad Michalovce (ďalej len „colný úrad“) rozhodnutím zo 7. januára 2016 uznal sťažovateľa za zodpovedného z dopustenia sa správneho deliktu spôsobom uvedeným v § 16a písm.

a) zákona č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov a uložil mu povinnosť zaplatiť pokutu vo výške 330 eur. Sťažovateľ proti rozhodnutiu colného úradu podal písomne odvolanie. Colný úrad mu prípisom z 24. februára 2016 oznámil, že na jeho podanie (odvolanie) sa hľadí, ako keby nebolo podané. Sťažovateľ následne podal krajskému súdu žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu colného úradu.

4. Colný úrad doručil sťažovateľovi výzvu z 8. apríla 2016, aby v lehote 15 dní od doručenia výzvy zaplatil pokutu vo výške 330 eur. Proti tejto výzve podal sťažovateľ 12. apríla 2016 v písomnej forme v súlade s § 13 ods. 1 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „daňový poriadok“) námietky. Výzvou z 19. apríla 2016 colný úrad vyzval sťažovateľa na odstránenie nedostatkov podania s poučením, že ak nedostatky neodstráni, podanie sa bude považovať za nepodané. Sťažovateľ v určenej lehote nedostatky podania neodstránil, preto colný úrad opatrením z 11. mája 2016 oznámil sťažovateľovi, že na ním podané námietky sa hľadí, ako keby neboli podané.

5. Proti rozhodnutiu colného úradu z 11. mája 2016 podal sťažovateľ krajskému súdu žalobu o preskúmanie zákonnosti tohto rozhodnutia. Krajský súd rozsudkom z 19. júna 2019 žalobu zamietol, pričom uviedol, že colný úrad správne aplikoval daňový poriadok v znení zákona č. 269/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 269/2015 Z. z.“), účinný od 1. januára 2016. Uviedol, že povinnosť doručovať podania finančnej správe v súlade s § 13 ods. 5 daňového poriadku elektronickými prostriedkami „*žalobcovi resp. jeho právnemu zástupcovi vyplýva z ustanovenia § 14 ods. 1 Daňového poriadku.*“.

6. Krajský súd uviedol, že v zmysle citovanej novelizácie daňového poriadku príslušný orgán vyzve v zmysle § 13 ods. 8 daňového poriadku daňový subjekt na odstránenie nedostatkov podania s príslušným poučením o následkoch spojených s ich neodstránením. V predmetnej veci colný úrad výzvou z 19. apríla 2016 vyzval sťažovateľa v zmysle § 13 ods. 8 daňového poriadku s príslušným poučením. Sťažovateľ nedostatky podania v určenej lehote neodstránil, preto colný úrad námietky sťažovateľa dôvodne považoval za nepodané, čo mu v súlade s § 13 ods. 9 daňového poriadku oznámil napadnutým opatrením.

7. Krajský súd zdôraznil, že zákon č. 269/2015 Z. z. upravil povinnosť sťažovateľa ako osoby zastúpenej advokátom „*doručovať podania elektronickými prostriedkami.*“. Krajský súd tiež uviedol, že sťažovateľ nepreukázal tvrdenie o tom, že námietky nebolo možné doručiť elektronicky prostredníctvom zaručeného elektronického podpisu alebo na základe dohody s colným úradom. Sťažovateľ v žalobe nijako nekomentoval novú právnu úpravu a nereagoval ani na tvrdenie colného úradu vo vyjadrení k žalobe o dostupných spôsoboch možnej elektronickej komunikácie, ktorá vychádzala zo zásady posudzovania podaní podľa ich obsahu bez ohľadu na ich formálne označenie (reagujúc na námietku sťažovateľa, že na portáli finančnej správy neexistuje podanie s preddefinovaným názvom „námietka“, pozn.).

8. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ kasačnú sťažnosť, o ktorej rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom tak, že ju zamietol ako nedôvodnú, pričom sa zhodol s právnymi závermi krajského súdu. Najvyšší súd osobitne poukázal na § 14 ods. 1 daňového poriadku upravujúci okruh subjektov, ktoré majú povinnosť doručovať podania elektronickými prostriedkami. Podľa najvyššieho súdu toto ustanovenie daňového poriadku *«bližšie nešpecifikuje podania, ktorých sa povinnosť elektronického doručovania týka, ale určuje okruh osôb, ktoré majú povinnosť doručovať podania elektronickými prostriedkami. Takouto osobou je aj sťažovateľ»*.

... daňový poriadok nedefinuje pojem podanie. Tým, že v ust. § 14 ods. 1 daňový poriadok ukladá povinnosť doručovať elektronickými prostriedkami „podania“ ide podľa názoru odvolacieho súdu o všetky podania vrátane odvolania, či námietok.»

9. Podľa najvyššieho súdu osoby vymedzené v § 14 ods. 1 daňového poriadku si nemôžu zvoliť doručenie písomného podania v listinnej podobe alebo podanie napr. telefaxom. Tieto subjekty majú povinnosť urobiť podanie len elektronickými prostriedkami prostredníctvom elektronickej podateľne podľa § 33 ods. 2 daňového poriadku alebo prostredníctvom elektronickej podateľne ústredného portálu verejnej správy. Podanie musí byť podpísané zaručeným elektronickým podpisom osoby, ktorá ho podáva, alebo ak táto osoba nemá zaručený elektronický podpis, musí so správcom dane uzavrieť písomnú dohodu o elektronickom doručovaní.

10. Sankcia, že na doručené podanie sa hľadá, ako keby nebolo podané, vyplýva z § 13 ods. 10 daňového poriadku, pričom aj najvyšší súd konštatoval, že sťažovateľ bol vyzvaný a poučený v zmysle § 13 ods. 8 daňového poriadku a bol mu oznámený dôsledok v zmysle § 13 ods. 9 daňového poriadku spojený s neodstránením nedostatkov podania (námietok).

II.

Argumentácia sťažovateľa

11. Sťažovateľ namieta, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je arbitrárny a predstavuje zásah do základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj do práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Sťažovateľ poukazuje na § 14 ods. 3 daňového poriadku, ktorý podľa neho konajúce súdy, ako aj colný úrad nesprávne aplikovali, keďže z tohto ustanovenia je zrejmé, že *„nie každé podanie je potrebné doručovať elektronickými prostriedkami, ale iba podanie, ktoré má predpísanú štruktúrovanú formu podľa tohto zákona alebo osobitného predpisu, t. j. ak zákon ustanoví, že podanie sa podáva v predpísanej forme.“*. Podľa sťažovateľa pod podaniami s predpísanou štruktúrovanou formou je potrebné rozumieť napr. daňové priznanie v zmysle § 15 ods. 4 daňového poriadku, súhrnný výkaz podľa § 80 ods. 10 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), kontrolný výkaz podľa § 78a ods. 12 zákona o DPH. Tieto podania sa podávajú na tlačivách, ktorých vzor je ustanovený všeobecne záväzným právnym predpisom.

13. Sťažovateľ argumentuje, že námietky daňového subjektu podľa § 71 daňového poriadku nie sú podaním, ktoré má predpísanú štruktúrovanú formu. Daňový poriadok nestanovuje, že námietky je potrebné podať v predpísanej forme. Aj zo stanoviska Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky

vyplýva, že v „ustanoveniach o odvolaní ani v ustanovení o námietke nie je špeciálne upravená forma podania odvolania, platia všeobecné ustanovenia o podaní...“.

14. Sťažovateľ namieta, že colný úrad si mylne interpretuje pojem „písomne“ a vykladá ho v zmysle „elektronickými prostriedkami“. Z § 13 a § 14 daňového poriadku nevyplýva všeobecná povinnosť podávať podania elektronickými prostriedkami. Takáto povinnosť sa vzťahuje na podania, ktoré majú predpísanú štruktúrovanú formu, t. j. v zákonom predpísanej forme, a v ich prípade zákon stanovuje sankciu, že sa na tieto podania hľadí, ako keby neboli doručené, ak nie sú podané elektronickými prostriedkami. Sťažovateľ zdôrazňuje, že v obdobnej právnej veci k tomuto právnomu záveru dospel aj najvyšší súd v rozsudku č. k. 1 Asan 14/2019 z 27. júna 2020. V tomto rozsudku najvyšší súd zároveň odkazuje na svoju judikatúru týkajúcu sa otázky elektronického doručovania (č. k. 1 Sžf 89/2016 zo 6. marca 2018, č. k. 5 Sžf 88/2014 z 13. septembra 2016, č. k. 4 Sžnz 1/2015 zo 4. novembra 2015).

15. Uvedená otázka má podľa sťažovateľa aj ďalšiu rovinu. Písomné podanie podľa § 13 ods. 2 daňového poriadku musí byť podpísané osobou, ktorá ho podáva. Pri elektronickom doručovaní teda podanie musí byť podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom. Na portáli finančnej správy je možnosť podať podanie označené ako sťažnosť, ktorú možno podpísať zaručeným, resp. kvalifikovaným elektronickým podpisom. V okne pre vyplnenie textu je výrazne limitovaný počet znakov, približne pol strany textu, „čo znemožňuje uplatnenie práva sťažovateľa na podanie riadneho odvolania/námietok, nakoľko nie je možné žalobcu limitovať v počte strán, ktoré obsahuje jeho odvolanie.“.

16. Sťažovateľ zdôrazňuje, že v praxi sa uvedené okno používa ako tzv. sprievodný list, ktorý je možné podpísať zaručeným elektronickým podpisom, v ktorom je uvedené, že daňový subjekt v prílohe zasiela správcovi dane podanie, odvolanie a pod. Ak daňový subjekt chce k uvedenému sprievodnému listu pripojiť ako prílohu to relevantné podanie, napr. odvolanie, námietky, nemôže tak urobiť, pretože akonáhle je toto podanie podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom, „portál finančnej správy toto podanie ako prílohu k sprievodnému listu nepripojí, keďže portál nepodporuje dokumenty vo formáte .zip. Portál finančnej správy umožní k podaniu podať iba prílohy vo formáte PDF, TIFF, JPEG a GIF.“.

17. Sťažovateľ upozorňoval, že ide o systémovú chybu, keďže súčasný stav je taký, že v každej daňovej alebo colnej veci aktuálny systém neumožňuje podať odvolanie/námietky podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom, teda všetky podania posielané prostredníctvom portálu finančnej správy sú nepodpísané, čo zakladá rozpor s § 13 ods. 2 daňového poriadku.

18. Krajský súd a ani najvyšší súd sa týmito námietkami sťažovateľa nijako nezaoberali, keď vec nesprávne právne vyhodnotili, ak dospeli k záveru, že opatrenie bolo vydané v súlade s platnou právnou úpravou. Konajúce súdy posúdili vec v rozpore s judikatúrou najvyššieho súdu, podľa ktorej aj napriek tomu, že podľa § 14 ods. 1 písm. a) daňového poriadku má advokát povinnosť doručovať podania podľa § 13 ods. 5 finančnej správy elektronickými prostriedkami, toto ustanovenie nemožno uplatniť v prípade odvolania, keďže ide o opravný prostriedok, ktorého obsah je vždy individuálny. V zmysle § 72 ods. 4 v spojení s § 13 daňového poriadku je odvolanie podaním, ktoré možno urobiť písomne alebo ústne do zápisnice. Daňový poriadok nespája v žiadnom ustanovení sankciu právnej neúčinnosti s podaním odvolania v listinnej podobe.

Sťažovateľ sa domnieva, že „*tieto právne závery sú plne uplatniteľné aj v prípade námietok v súlade s ust. § 71 Daňového poriadku.*“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

19. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, pričom sťažovateľ namieta, že najvyšší súd rozhodol arbitrárne, keď akceptoval právny záver krajského súdu aj colného úradu týkajúci sa formy podania námietok podľa daňového poriadku (v elektronickej forme) spojenej so sankciou, že pri nedodržaní elektronickej formy sa na námietky hľadí, ako keby neboli podané. Podľa sťažovateľa sa najvyšší súd nedostatočne vysporiadal s jeho námietkami v kasačnej sťažnosti.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces:

20. Ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

21. Ústavný súd k vzťahu medzi čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

22. Ústavná sťažnosť sťažovateľa smeruje proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu vydanému v systéme správneho súdnictva. V tomto kontexte je potrebné zdôrazniť, že správne súdnictvo je primárne prostriedkom ochrany subjektívnych práv adresáta výkonu verejnej správy v jej najrôznejších podobách. Len sekundárne je kritériom poskytovania tejto ochrany zákonnosť verejno-mocenských aktivít verejnej správy. Inými slovami, správne súdnictvo v systéme právneho štátu nemá slúžiť naprávaní nezákonnosti vo verejnej správe bez akéhokoľvek zreteľa na dopad eventuálne zistenej nezákonnosti na subjektívno-právnu pozíciu dotknutého. Účelom správneho súdnictva nie je náprava nezákonnosti vo verejnej správe, ale účinná ochrana subjektívnych práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby, voči ktorej je verejná správa v jednotlivom prípade vykonávaná. Správny súd spravidla nie je súdom skutkovým, ale je súdom, ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutého postupu alebo rozhodnutia orgánu verejnej správy (IV. ÚS 596/2012, III. ÚS 502/2015).

23. Ústavný súd z týchto hľadísk skúmal námietky sťažovateľa v ústavnej sťažnosti.

24. Kľúčovým bolo posúdenie námietky sťažovateľa o tom, že je arbitrárnym právny záver najvyššieho súdu o povinnosti sťažovateľa doručiť námietky elektronickými prostriedkami spôsobom podľa § 13 ods. 5 daňového poriadku. Právny názor najvyššieho súdu (ako aj krajského súdu, pozn.) vychádzal zo zistenia, že sťažovateľ podával námietky v zastúpení advokátom. Najvyšší súd vychádzal zo znenia § 14 ods. 1 daňového poriadku, pričom toto ustanovenie interpretoval tak, že vymedzuje okruh subjektov, ktoré majú povinnosť doručovať podania orgánom finančnej správy elektronickými prostriedkami s tým, že toto ustanovenie nediferencuje podania, ktoré by napr. z tejto povinnosti boli vyňaté. Najvyšší súd takto uzavrel, že sa týkajú všetkých podaní, teda aj námietok. Ústavný súd tento právny záver nepovažuje za arbitrárny, keďže k nemu možno dospieť aplikáciou príslušných výkladových pravidiel, je logický a racionálny. Najvyšší súd a aj krajský súd sa vysporiadali s námietkou sťažovateľa o ním vymedzenom „systémovom“ nedostatku a uviedli, že tieto skutočnosti sťažovateľ nepreukázal. Poukázali na vyjadrenie colného úradu o možnosti použiť formulár podania bez ohľadu na jeho označenie vzhľadom na posudzovanie podaní podľa ich obsahu. Uviedli tiež, že judikatúra, na ktorú odkazoval, vychádzala z právneho stavu účinného do 31. decembra 2015. Najvyšší súd takto svoje právne závery primerane odôvodnil a vysporiadal sa s námietkami sťažovateľa, ústavne akceptovateľne teda naplnil svoju povinnosť riadne odôvodniť svoje rozhodnutie, ktoré je obsahovým komponentom základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie.

25. Neobstojí námietka sťažovateľa, že povinnosť podať podanie elektronickými prostriedkami s príslušnou sankciou podľa § 13 ods. 9 daňového poriadku sa v zmysle § 14 ods. 3 daňového poriadku vzťahuje len na podania, ktoré majú predpísanú štruktúrovanú formu. Ustanovenie § 14 ods. 3 daňového poriadku ustanovovalo prísnejší režim týkajúci sa podaní, ktoré majú predpísanú štruktúrovanú formu, keďže nevyžadovalo, aby príslušný orgán vyzýval osobu, ktorá toto podanie robila, aby odstránila nedostatky podania podľa § 13 ods. 8 daňového poriadku, ale ustanovilo, že príslušný orgán na takéto podanie neprihliada. Pre všetky iné podania, t. j. aj pre námietky platil režim podľa § 13 ods. 10 daňového poriadku, t. j. príslušný orgán mal postupovať podľa § 13 ods. 8 a 9 daňového poriadku. V tomto smere ústavný súd dodáva, že krajský súd, ako aj najvyšší súd konštatovali, že colný úrad tento postup dodržal a sťažovateľa vyzval, aby odstránil nedostatky podania s príslušným poučením.

26. Pokiaľ ide o odkaz sťažovateľa na § 72 ods. 2 daňového poriadku (v znení účinnom do 31. decembra 2015), podľa ktorého odvolanie bolo možné podať písomne alebo ústne do zápisnice, toto ustanovenie nemožno automaticky aplikovať aj na námietky podľa § 71 daňového poriadku. Z uvedeného dôvodu ani táto námietka a ani súvisiaci odkaz na rozsudok najvyššieho súdu č. k. 1 Asan 14/2019 z 27. júna 2020 nespochybňujú ústavnú udržateľnosť právnych záverov, na ktorých je založený napadnutý rozsudok najvyššieho súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu.

27. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom a obsahom označených základných práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Libor DUĽA
predseda senátu